

GYÓGYSZERHULLADÉK KEZELÉSE AZ EURÓPAI UNIÓBAN

- Az Európai Unióban a gyógyszerek környezetbe jutásának legnagyobb forrása az emberi és állati kiválasztás, amely az összes gyógyszer kibocsátás mintegy 90 százaléka. A teljes gyógyszer emisszió következő legnagyobb része a gyártásból származik, majd ezt követi a fel nem használt gyógyszerek által keletkező kibocsátás ([European Commission, 2019](#)).
- Farmakovigilancia: a biztonságos gyógyszeralkalmazás érdekében végzett kulcsfontosságú közegészségügyi tevékenység ([OGYÉI](#)).
- Az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek közösségi kódexéről szóló [2001/83/EK](#) irányelv előírja, hogy a gyógyszerek külső csomagolásán, illetve, amennyiben nincs külső csomagolás, a közvetlen csomagoláson fel kell tüntetni a fel nem használt gyógyszer, vagy az abból származó hulladék ártalmatlanítására vonatkozó különleges óvintézkedéseket, valamint utalni kell bármely meglévő, megfelelő gyűjtőrendszerre.
- A [11/2017. \(VI. 12.\) EMMi](#) rendelet szerint Magyarországon a gyógyszerhulladékot a patikákban, ezen kívül a gyógyszert forgalmazó üzletekben kihelyezett gyűjtőedényben lehet elhelyezni, vagy átadni a szakszemélyzetnek, ha gyűjtőedényt nem helyeztek el.

A Képviselői Információs Szolgálat Infojegyzete a lakossági gyógyszerhulladék begyűjtési folyamatát mutatja be az Európai Unió egyes tagállamaiban, köztük Magyarországon is. Az országok kezelési gyakorlata hasonló, a különbséget az egyes országoknál közölt statisztikai adatok mutatják, amelyek a lakossági tájékozottságot és aktivitást tükrözik.

Bevezetés

A gyógyszereket általában úgy tervezik, hogy kis koncentrációban is hatékonyak legyenek azért, hogy az emberi vagy az állati szervezet el tudja viselni, és megfelelő ideig megmaradjanak a kívánt hatás elérése érdekében. Azok a gyógyszerek, amelyek tartósan felhalmozódnak a környezetben (élő szervezetekben, vízben, talajban), valamint azok, amelyek folyamatos kibocsátásuk miatt állandó koncentrációban vannak jelen, veszélyt jelenthetnek a környezetre toxicitásuk vagy más hasonló tulajdonságaik miatt ([COM \(2019\) 128 final](#)).

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG JAVASLATAI

A [2008/105/EK](#) irányelv 8c. cikke, valamint a farmakovigilanciára vonatkozó [2010/84/EU](#) irányelv (6) preambulum bekezdése előírja, hogy az Európai Bizottság tegyen javaslatot a gyógyszeripari anyagok által okozott vízszennyezésre vonatkozóan, valamint vizsgálja meg a víz és a talaj gyógyszermaradékokkal való szennyeződése problémájának súlyosságát.

Ezt a jogi kötelezettségét a Bizottság a 2019. március 11-én megjelent közleményével ([COM \(2019\)128 final](#)) teljesítette, amely számos tanulmányra, jelentésre, valamint a 2017-ben elindított nyilvános és az érdekeltekkel folytatott konzultációk eredményeire támaszkodott.

A közlemény **több konkrét fellépést határoz meg** a jövőbeni lehetséges intézkedések tekintetében, melyből **az egyik a pazarlás csökkentése és a hulladékgazdálkodás színvonalának javítása.**

Ezen belül a Bizottság a tagállamokkal és az [Európai Gyógyszerügynökséggel](#) együttműködésben megvizsgálja a gyógyszerhulladék mennyiségének lehetséges csökkentését:

- a gyógyszerek csomagméretének optimalizálásával;
- a fogyaszthatósági idő (lejárati) biztonságos kiterjesztésével;
- a fel nem használt gyógyszerek gyűjtési rendszereinek vizsgálatával (hogyan javítható a működésük, hogyan lehet a nyilvánosság figyelmét még inkább felhívni a használatukra);
- a kiterjesztett gyártói felelősség szerepének vizsgálatával a nem megfelelő ártalmatlanítás kérdésében.

GYÓGYSZERHULLADÉK KEZELÉSE AZ EU TAGÁLLAMOKBAN

A háttéranyag elkészítéséhez az **ECRPD** (European Centre for Parliamentary Research and Documentation (ecprd.org) – **Parlamenti Kutatás és Dokumentáció Európai Központja**) rendszerében részletes kérdéssort intéztünk a tagországokhoz. Az Infojegyzet, a beérkezett válaszok alapján, országokra bontva, rövid összefoglalókban ismerteti egy-egy ország gyógyszerhulladék kezelési gyakorlatának főbb jellemzőit.

Ausztria

A háztartásokban keletkező gyógyszerhulladék kezelése a szelektív hulladékgyűjtő rendszerhez tartozik és tilos a vegyes háztartási hulladékhoz keverni. Ausztria Nemzeti Hulladék-kódexe szerint a gyógyszerek veszélyes hulladéknak minősülnek, és ezen belül osztályozatlanok, mert a lakosság nincs felkészítve az elkülönített gyűjtésükre. A hulladékgazdálkodási törvény szerint az önkormányzatoknak legalább évente kétszer kell biztosítani a veszélyes hulladék begyűjtését a háztartásokból. E célból mobil gyűjtést is szervezhetnek, de a legtöbb esetben állandó gyűjtőhelyet biztosítanak a háztartási veszélyes hulladékok számára, amelyek általában heti 6 napon át biztosítják az átvételt. Ezen kívül a legtöbb gyógyszer-tár önkéntes alapon, kis mennyiségben visszavevő a gyógyszereket.

Csehország

Csehországban törvényi és minisztériumi rendeleti szinten is szabályozzák a gyógyszerhulladékok kezelését. A fel nem használt gyógyszereket bármelyik gyógyszer-tár köteles visszavenni a fogyasztóktól. Az éles eszközök, injekciós tűk, kötszerek veszélyes gyógyászati hulladékok; amelyek ártalmatlanításáért az az egészségügyi intézet a felelős, ahol a páciens megkapta receptet. Ez az egészségügyi intézet a törvény értelmében a hulladék termelő, ezért ő a felelős az ártalmatlanításért. A recept kiadásakor az orvosnak kötelessége tájékoztatni a páciens a hulladék elhelyezésének lehetőségéről és megfelelő gyűjtőkonténerrel is kell

rendelkeznie. A háztartásokban keletkező egyéb gyógyászati hulladékok, mint például a lázmérők veszélyes hulladéknak számítanak, de sem a gyógyszer-táraknak, sem az orvosi intézményeknek nem kötelességük átvenni őket. Viszont a kommunális hulladékok közé sem dobhatók. Kezelésükről a helyi önkormányzatoknak kell gondoskodni, és tájékoztatást nyújtani. A pandémia alatt a védőfelszereléseket (maszk, kesztyű) két lezárt zacskóban kell bedobni a kommunális hulladékok közé. Továbbá azokban a háztartásokban, ahol fertőzött vagy karanténköteles személyek laknak nem kell szelektíven gyűjteni a hulladékot, hanem az összes hulladékot legalább 0,2 mm vastag, lezárt zsákban kell gyűjteni.

Észtország

A lakosságnak lehetősége van a gyógyszer-tárakba és a veszélyeshulladék gyűjtő pontokra visszavinni a gyógyszerhulladékot. A gyógyszer-tárban a gyógyszerész átvételi jegyzőkönyvet készít, és elkérheti az átadó személy elérhetőségeit is. A gyógyszerleadás ingyenes, de a gyógyszer-tár a hulladékkezelő társaságnál fizet a megsemmisítésért. Hamarosan módosítják a gyógyszerkészítményekről szóló törvényt, lehetővé téve a gyógyszer-tárak számára, hogy a leadható gyógyszerek gyűjtésére külön tartályt tartsanak, ahol a fogyasztók önállóan adhatják le gyógyszereiket a gyógyszerész dokumentációja nélkül.

Finnország

A hulladékgazdálkodási törvény szerint az önkormányzatok feladata a háztartásokban keletkező gyógyszerhulladék kezelése. A legtöbb önkormányzat szerződést kötött a gyógyszer-tárakkal, így több mint 800 gyógyszer-tár funkcionál hulladék gyűjtőpontként. A gyógyszer-tárak az önkormányzatok nevében gyűjtik a hulladékot ingyen, és kompenzációként a saját gyógyszerhulladékukat is betehetik a lakossági gyógyszerhulladékok közé. A szállítás megszervezése és a költsége az önkormányzatokat terheli. A fel nem használt gyógyszerek mintegy 60–80 százaléka kerül vissza a gyógyszer-tárakba leadásra és körülbelül 500 tonna gyógyszerhulladék kerül évente az égetőműbe.

Egy 2016-os felmérés szerint a gyógyszertárakba visszavitt, fel nem használt és lejárt gyógyszerek értéke több mint 100 millió euró évente.

Franciaország

2008 óta törvény szabályozza, hogy a lejárt és fel nem használt gyógyszereket a gyógyszertáraknak kell begyűjteni. A franciák 78 százaléka állítja, hogy fel nem használt gyógyszerét a gyógyszertárakba viszi, és 44 százalékuk gyűjti külön a dobozt és a gyógyszert ([Cyclamed](#)).

Hollandia

A gyógyszerhulladékok a kis hatékonyságú kémiai hulladékok, illetve a kevésbé veszélyes hulladékok kategóriájába tartoznak, amelyek gyűjtéséért és feldolgozásáért az önkormányzatok felelősek. A legtöbb önkormányzatnak van egy autója, ahová le lehet adni a hulladékot, és amelynek számos állandó állomása van. Az önkormányzatok gyűjtőpontot is létesítenek, ahová el lehet vinni a hulladékot. A gyógyszereket gyakran a gyógyszertárak is visszaveszik.

Horvátország

A gyógyszerhulladékról szóló rendelet szerint gyógyszerhulladéknak minősül minden gyógyszer a csomagolásával együtt, melyet a gyógyszertárak kötelesek átvenni eredetükre való tekintet nélkül. 2019-ben a teljes begyűjtött gyógyszerhulladék mennyisége 460 tonna volt, melyből a lakossági mennyiség 100 tonna.

Lengyelország

Önkormányzati szinten szabályozzák a hulladékgyűjtés részletes szabályait. A lejárt gyógyszereket erre specializálódott cégek gyűjtik össze, melyek gyűjtőtartályokat helyeznek ki, főleg a gyógyszertárakban. Tűt, fecskendőket és higanyos lázmérőt nem szabad a gyűjtő konténerekbe tenni.

Lettország

A gyógyszerhulladékot át lehet adni a veszélyes hulladék gyűjtőpontokon, illetve az ön-

kormányzati hulladék állomásokon. A gyógyszertárak gyógyszerhulladék gyűjtőpontok, de sem törvény, sem rendeletek nem említik a gyógyszertárakat. Egy 2019-es felmérés alapján a lakosság 62,4 százaléka kidobja a gyógyszerhulladékot, 17 százaléka folyamatosan tárolja, és 10,1 százalékuk viszi vissza a gyógyszertárakba.

Litvánia

Litvániában a gyógyszerhulladékot a gyógyszertárak díjmentesen veszik vissza, a kezelési költséget az állam viseli. Vidéken, ahol nincsenek gyógyszertárak az egészségügyi intézményekbe lehet visszavinni a gyógyszerhulladékot, amelyek elszállítják a gyógyszertárakba. A legfrissebb rendelkezésre álló statisztikai adatok szerint 2018-ban 19,4 tonna gyógyszeripari hulladékot gyűjtöttek össze a lakosságtól.

Luxemburg

A hulladékgazdálkodási törvény 2012-es módosítása tartalmazza a gyógyszerhulladék kezelésére vonatkozó részleteket. A gyógyszerhulladékot vissza lehet vinni a gyógyszertárakba, az újrahasznosító központokba és a hulladékkezelő társasághoz. 2019-ben az összegyűjtött hulladék közel 198 tonna volt (gyógyszer és kozmetikum), amely mintegy 322 gramm/fő/év. A legfrissebb felmérések szerint a gyógyszerek, fecskendők és a kozmetikumok nagy része még mindig a háztartási vegyes hulladék közé kerül.

Németország

A háztartásokból származó gyógyszerhulladék kezelését a körforgásos gazdaságról szóló törvény szabályozza. A törvény különböző kezelési lehetőségeket tartalmaz, amelyek regionálisan eltérőek lehetnek. Több városban találhatóak úgynevezett „Medi” kukák, gyűjtőpontok, vagy mobil gyűjtőállomások. A gyógyszertárak a törvény szerint nem kötelezettek a gyógyszerek visszavételére, önkéntes szolgáltatás-ként azonban gyakran visszaveszik a gyógyszerhulladékot. Mivel a fel nem használt gyógyszerek leadására több lehetőség is van, ezért pontos statisztikai adat nem áll rendelkezésre.

Szlovákia

Szlovákiában törvény kötelezi a gyógyszerterá-
rakat a háztartásokból származó humán gyó-
gszerhulladék gyűjtésére, ahonnan egy állami
cég szállítja el ártalmatlanításra az összegyűlt
hulladékot. 2019-ben 170 tonna gyógyszerhul-
ladékot gyűjtöttek össze 2114 patikában, mely-
nek ártalmatlanítási költsége 304 326 euró
volt.

Szlovénia

2008-ban lépett hatályba a gyógyszerhulladé-
kok kezeléséről szóló rendelet, melyet megelő-
zően már volt lehetőség a gyógyszerterá-
rakban leadni a hulladékot. Ez a gyógyszerterá-
rak saját kezdeményezése volt, saját maguk állták a
gyűjtés és a megsemmisítés költségét. Az em-
berek céltudatosságával a költségek azonban
nőttek és néhány gyógyszerterár már nem volt
képes fenntartani a rendszert ezért leállították
a gyűjtést. A 2008-ban elfogadott rendelet sze-
rint a gyógyszerhulladék veszélyes hulladék-
nak minősül, amit nem szabad a települési hul-
ladék közé keverni. A gyógyszerhulladékot
gyógyszerterá-
rakban, bizonyos üzletekben,
egészségügyi szolgáltatók épületeiben elhelye-
zett konténerekbe lehet tenni.

MAGYARORSZÁG GYAKORLATA

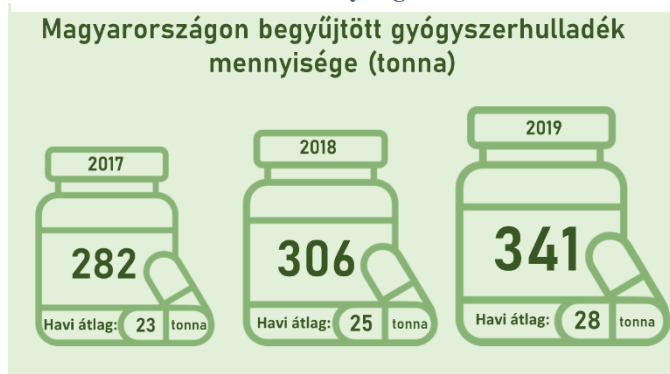
A humán gyógyszerek és csomagolási hulladé-
kai kezelésének szabályozása hazánkban a
[20/2005. \(VI. 10.\) EüM](#) rendelet hatályba lépé-
sével kezdődött, majd ezt hatályon kívül he-
lyezte a jelenleg érvényben lévő [11/2017. \(VI.
12.\)](#) a lakossági gyógyszerhulladékok kezelé-
sét szabályozó EMMI rendelet. Az egészség-

ügyi szolgáltatóknál képződő hulladékok keze-
lését a [12/2017. \(VI. 12.\)](#) EMMI rendelet hatá-
rozza meg.

A kezdetektől fogva a begyűjtés kizárólagos
koordinátora, országos lefedettséggel a
[Recyclomed Kft.](#) A társaság megtervezte és
véglegesítette a patikákban és gyógyszerfor-
galmazó üzletekben elhelyezett zöld gyűjtődo-
bozt, amelybe a lejárt és fel nem használt
gyógyszerek tehetőek. Az elszállított hulladékot
a dorogi, illetve a győri hulladékégetőben sem-
misítik meg.

**2019-ben közel 4000 gyűjtőponton volt elhe-
lyezett gyűjtőedény**, melyek kétharmada pati-
kákban, egyharmada pedig egyéb gyógyszer-
árúsító helyen volt elhelyezve. A rendelet ér-
telmében a lakosságtól származó **gyógyszer-
hulladék begyűjtésének költségei a gyártó-
kat terheli.** A Recyclomed Kft.-vel kötött
megállapodás szerint **ez dobozarányosan tör-
ténik**, az előző évi gyógyszerterári eladási
statisztika alapján.

1. ábra: Magyarországon begyűjtött gyógyszerhulladék
mennyisége

Forrás: [Infoszolg/Recyclomed Kft., 2019.](#)

Források:

- Az Európai Unió környezetbe kerülő gyógyszerekkel kapcsolatos stratégiai megközelítése ([COM\(2019\) 128 final](#)), Az Európai Bizottság közleménye, 2019. március 11.
- European Centre for Parliamentary Research and Documentation ([ecprd.org](#))
- [Recyclomed Kft.](#) honlapja (letöltés dátuma: 2020. november 13.)
- Strategic approach to pharmaceuticals in the environment. [European Commission](#), 2019. 03.11.

Készítette: Elekházy Nóra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-6486